У пошані до піонерів – лицем до молоді!

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVIII. Ч. 200. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 29-го ЖОВТНЯ 1971 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, OCTOBER 30, 1971 No. 200. VOL. LXXVIII.

— КОРОТКІ ВІСТКИ —

Четвер ,28 жовтня 1971

В АМЕРИЦІ

НАЙВИЩИЙ СУД ЗСА НЕ БУДЕ РОЗГЛЯДАТИ рішення Федерального Суду про обов'язкове перевезення дітей до шкіл у Понтіяк, Миш., для зліквідування сеґреґації. Внаслідок спроби такого транспортування дітей до шкіл, де переважають учні - негри, у Понтіяк виникли заворушення, батьки почали чинити опір властям. Найвищий Суд не розглядатиме цієї справи, щоб таким чином дати вільну руку Федеральному Судові виносити конкретні рішення. Речники населення в Понтіяку твердять, що справа не в расовій сеґреґації, лише в незручності далеких перевозів дітей автобусами. Біле населення скупчене на передмістях, а в самому місті живе багато негрів, і в школах переважають негритянські учні.

ПРИХИЛЬНИКИ КОЛИШНЬОГО РАДИКАЛЬНОГО СЕНАТОРА Юджіна МекКарті вважають, що він братиме участь в наступних виборах, як кандидат на Президента. Сподіваються, що МекКарті повідомить про своє рішення наступного тижня.

ПЕРЕД КОМІСІЄЮ КНАППА В НЮ ЙОРКУ виступив один із свідків, колишній поліцай, 30-річний В. Логан, який повідомив, що поліцаї в районі Гарлему співпрацюють з торгівцями наркотиками, беруть від них хабарі, крадені цигарки тощо. В. Логана звільнили були з праці в поліції за те, що він узяв 100 долярів від торгівця наркотиками. Але тепер він заявив, що багато поліцаїв у Гарлемі „заробляють" додатково від 400 до 1500 долярів від ґемблерів та ін. злочинного елементу.

УРЯДОВА ПОШТА В КАНАДІ ВИПУСТИЛА 20 жовтня нову поштову марку, на якій зображено портрет П'єра Ляпорта, в 50-ту річницю його народження. П'єр Ляпорт був міністром праці Квебеку. Минулого року його схопили представники підпільного т. зв. Фронту за визволення Квебеку і в жовтні того ж року замордували.

У СВІТІ

З ПЕКІНУ ВЕРНУВСЯ до Вашинтону спеціяльний дорадник президента Ніксона у справах міжнародної безпеки, Генрі Кіссінджер, перелетівши впродовж 15-ти годин 14.583 миль. Кіссінджер і його група плянували коротшу подорож до Китаю задля підготови відвідин президента Ніксона, але та їх подорож продовжилась до 12 днів. Припускали, що президент Ніксон полетить до Пекіну з кінцем листопада або в грудні цього року, але він поїде туди з початком 1972 р.

ІЗРАЇЛЬСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ГОЛДА МЕІР ЗАЯВИЛА, що Америка перестала підтримувати Ізраїль в їхньому конфлікті з арабами і підтримує тепер Єгипет в його заходах відкрити Суезький канал. Голда Меір заперечила, наче б американські достави нових бойових джетів могли вплинути на зміну принципового становища Ізраїлю щодо його безпеки. Заява Голди Меір з минулого вівтірка кинула нову тінь на можливості ізраїльсько - арабської злагоди.

ДО БРЮССЕЛЮ В БЕЛЬҐІЇ ПРИБУЛА Індіра Ґанді, прем'єр Індії, як до першого етапу своєї подорожі до кількох держав Західньої Европи й до Америки. Індіра Ґанді заперечила, наче б ціллю її подорожі було просити Захід грошової допомоги для розв'язання кризи внаслідку напливу кругло 8-ох мільйонів втікачів з Східнього Пакістану. Вона ставить на перший плян політичну проблему — спору Індії з Пакістаном.

ДО ЗАХІДНЬОЇ НІМЕЧЧИНИ ПРИБУЛА з першими після другої світової війни офіційними відвідинами голляндська королева Юліяна з своїм чоловіком, князем Бернардом з німецького роду. Західня Німеччина і Голляндія є віддавна вже членами Атлантійського Союзу (НАТО) і Европейської Економічної Спільноти, але ці відвідини мають остаточно замирити ті дві сусідські держави.

У ПАРИЖІ НАРАДЖУВАЛИСЬ 13 країн і 5 міжнародних організацій над справою спільної зорганізованої допомоги для Індії, чи пак для кругло 8 мільйонів східньо-пакістанських втікачів в Індії. Вирахувано, що до кінця березня наступного року треба буде 700 мільйонів долярів. Устійнено докладно плян, як зібрати ту суму, в якій партиципуватиме також Світовий Банк, Високий комісар для втікачів від Об'єднаних Націй, Міжнародний Червоний Хрест і ін.

УКРАЇНЕЦЬ КАНДИДУЄ НА ВИСОКЕ СТАНОВИЩЕ В ГУДСОНСЬКОМУ ПОВІТІ

Джерзі Ситі. — Між багатьома іменами кандидатів на різні пости цього міста і Гудсонського повіту, включно з посадником міста та шерифом повіту, є на виборчому списку у ім'я Василя Жарського, 33-літнього активного в своїй громаді і парафії українця, члена УНСоюзу, який кандидує на важливий пост повітового реєстратора на виборчому списку дуже популярної групи, відомої під назвою: „Рятуйте Гудсонський повіт". Очевидно, що В. Жарський, голова повітового Українського Демократичного Клюбу, заступник голови і директор молодечої активности в Українському Народному Домі в Джерзі Ситі, активний член парафії св. Петра і Павла, має повну і солідарну підтримку не тільки української групи, але й багатьох груп та громадян іншого етнічного походження. Під час своєї передвиборчої активности Жарський зі своїми друзями і співробітниками відвідав УНСоюз і під час цих відвідин і знято цю фотосвітлину, на якій стоять (зліва): Олександер Данько, заступник головного предсідника УНС Володимир Сохан, Стенлі Стайн - Станіславишин, Василь Жарський, головний предсідник УНС Йосип Лисогір, Андрій Джамба та Олесь Благітка.

Президент Юґославії Тіто прибув з державними відвідинами до ЗСА

Вашингтон. — У середу 27 жовтня ц. р. сюди прибув у відвідини до президента Ніксона й уряду ЗСА президент Юґославії і голова юґославської комуністичної партії т. зв. Союзу Комуністів Юґославії Броз Тіто. Прибулого на військове летовище Ендрюс Тіта привітали представники уряду і зараз же після того його разом із членами юґославської делеґації, відвезли гелікоптером до президентської резиденції Кейп Дейвід, що її передав през. Ніксон до диспозиції гостя. На четвер було заплановане прийняття для Тіта в Білому Домі, де й були передбачені перші розмови з ним і з членами його делеґації. Щоб оминути будь-яких демонстрацій збоку сербських і хорватських еміґраційних груп, приїзд і перебування Тіта в столиці відбуваються під посиленою охороною Секретної Служби. Минулого тижня в п'ятницю през. Ніксон проголосив був заклик, щоб американське громадянство виявило пошану й увічливість у відношенні до прибулого гостя. Відвідини Тіта у ЗСА триватимуть сім днів. З огляду на його безпеку не проголошено усієї програми його відвідин, як також пляну, коли і в яких місцевостях

Президент Юґославії Броз Тіто

він буде перебувати. Відомо тільки, що він відвідає Гюстон, Сан Франсіско і Лос Анджелес й у вівторок на другий тиждень від'їде до Оттави в Канаді. В політичних колах здогадуються, що розмови през. Ніксона з Тітом будуть торкатися питань Близького Сходу, зокрема ж тому, що Тіто відвідував недавно Єгипет і знайомився там із поглядами провідників Об'єднаної Арабської Республіки на справу арабсько - ізраїльського конфлікту. Будуть напевно дискутовані також взаємини ЗСА з комуністичним Китаєм, із яким Юґославія відновила вже два роки тому дипломатичні зв'язки.

През. Ніксон доручив провести атомову експльозію на Алеутах

Вашингтон. — Згідно з повідомленням голови Комісії Атомової Енергії Джеймса Р. Шлезінджера, през. Р. Ніксон доручив цій комісії продовжувати підготову за плянованої експльозії 5-меґатонової нуклеарної бомби, що мала б бути проведена під землею на одному з Алеутських островів Амчітка. Водночас із цим Р. Шлезінджер подав до відома, що підготовні роботи для цієї експльозії будуть закінчені протягом одного тижня й відбудеться вона у викопаній спеціяльно для цієї мети шахті, глибокій на одну милю. У зв'язку з цією новою атомовою спробою, що має коштувати 200 мільйонів долярів і що її завданням буде випробування бомби, призначеної для ракет протиракетної зброї типу „Спартан", деякі пацифістичні і ліберальні кола започаткували кампанію з вимогою не проводити цієї експльозії, бо виниклі внаслідок вибуху радіоактивні гази можуть вплинути шкідливо на воду і повітря всього оточення поблизу Алеутських островів і також спричинити важкі шкоди для лісової природи на Алясці. Деякі громадські організації заскаржили цю справу до суду. Плянована експльозія викликала також багато нарікань у Канаді, в урядових колах і громадських колах. Справа цієї

Відбулася Конференція Гуцульських Товариств Америки й Канади

Клівленд (М.Д.).— У днях 23-24 жовтня цього року відбулася тут Конференція гуцульських товариств Америки й Канади. На Конференції були репрезентовані гуцульські товариства з обох сусідніх країн, які від довшого часу співпрацюють між собою, хоч і кожне з них є суверенним і незалежним. Тож приявними на Конференції були делеґації з таких товариств: „Чорногора"-Чикаго, „Трембіта"-Клівленд, господар Конференції, „Черемош"-Філядельфія, „Гуцульщина" ім. св. Юрія-Торонто, „Гуцульщина" ім. О. Довбуша-Бофало, „Гуцульщина" товариства Ошави і Гемілтону, „Гуцульщина" товариство Гуцулів-Верховинців і редакція журналу „Гуцулія". Крім того, було чимало гостей з Дітройту, Торонта, Філядельфії, Чикаґа та інших міст Америки й Канади. Конференцією керувала президія в складі: мґр Микола Домашевський — голова, Іван Андрусяк — заст. голови і Стефан Федорак — писар. Вислухано доповіді на такі теми: „Методи нашої співпраці" — І. Андрусяк, „Як йти одним плаєм" (дорогою) — І. Гаврилюк і Д. Ткачук, „Наші видання" — д-р В. Стефурак і слово мґра М. Домашевського. По доповідях відбулася жвава дискусія. Прийнято багато постанов і резолюцій, а також створено постійнодіючий провід Конференції у складі: Іван Гаврилюк — голова, Іван Андрусяк — заступник голови і мґр Микола Домашевський — секретар, Дмитро Ткачук — касир та Михайло Бакай і Василь Стефанюк — члени. З нагоди Конференції в суботу, 23 жовтня, відбувся бенкет. Конференція закінчилася відспіванням гимну „Ще не вмерла".

У Ню Йорку помер на 88 році життя о. радник Ярослав Кекіш

Ню Йорк. — Вночі з 26 на 27 жовтня ц.р. не прокинувся вже тут з свого сну видатний духовник - громадянин, 88-літній отець Ярослав Кекіш, піднесений Верховним Архиєпископом Йосифом Сліпим до гідности почесного радника. Покійний був колись парохом у Дусанові, повіт Перемишляни, і вже там брав живу участь у місцевому громадському житті та живо цікавився хором. Ті свої зацікавлення проявляв теж на еміґрації в Америці: не зважаючи на свій пізній вік, він бував на багатьох академіях, маніфестаціях і концертах. Відзначався великою товариською культурою і милою вдачею і ці свої прикмети виявляв під час короткого душпастирювання на „Союзівці". Тому втішався загальною пошаною і симпатіями. Залишив двох синів, Романа у Ню Йорку і Юрія з невісткою і з внучкою у Чикаґо та чотири сестри.

У Брюсселі нараджуються міністри оборони НАТО

Брюссель, Бельгія. — Міністри військових справ і високі старшини так званої Атомової плянувальної Групи Північно - атлантійського Союзу (НАТО) переводять в головній квартирі НАТО недалеко столиці Бельгії черговy нараду, що стосується стратегічного плянування на випадок совєтської аґресії. Американський секретар оборони Мелвін Лерд заявив, що президент Ніксон дотримає своє приречення, що він не поменшить американських військ в Европі в часі своєї першої каденції, проте звернув увагу на сильний натиск в Сенаті на відкликання частини американських військ з Европи. Секретар Лерд заапелював знову до членських держав НАТО, щоб вони доповнили свої здекомплектовані військові з'єднання в НАТО. ЗСА втримують тепер в Европі і Середземноморському обширі загалом 310.000 військовиків. Поруч із проблемою наземних військ і так званої конвенціональної, себто давньої зброї, обговорювано також можливості застосування тактичної атомової зброї у першій стадії ворожої аґресії. Західньо- німецький міністер оборони Гелмут Шмідт заявив готовість причинитись до ремонту військових бараків, поганий стан яких неґативно впливає на мораль замешкалих там американських вояків. У тій конференції приймають участь ЗСА, Британія, Західня Німеччина, Італія, Данія і Греція.

У Тант закликає Пекін вислати свого делеґата до Ради Безпеки ОН

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй У Тант звернувся депешою до діючого комуно-китайського міністра закордонних справ Чі Пенґ-фея з закликом, щоб Китай делеґував якнайшвидше свого представника до Ради Безпеки Об'єднаних Націй, покликавшись при тому на чартер ОН, який доручає так організувати Раду Безпеки, щоб вона діяла перманентно і щоб кожної хвилини можна було скликати її. Припускають, що теперішній президент Ради Безпеки, Ґвіллермо Севілля-Сакаса з Нікараґви, може в кожній хвилині скликати Раду Безпеки у справі гострого пакістансько - індійського конфлікту. Водночас Комуністичний Китай повинен зголосити генеральному секретареві ОН назву, під якою хоче фіґурувати в ОН: як „Народна Республіка Китай", чи просто, як „Ки-тай". Китай є одною з 5-ти членських держав ОН, що мають постійне місце в Раді Безпеки. — Тим часом спеціяльний дорадник президента Р. Ніксона Генрі Кіссінджер, який вернувся з Пекіну, де він впродовж тижня приготовляв відвідини президента Ніксона, заявив журналістам, що денний порядок нарад президента Ніксона з проводирями Комуністичного Китаю буде стосуватися тільки справ, які безпосередньо заторкують ЗСА і Китай, отже не будуть заторкувати китайсько - совєтських взаємин.

Франція і СССР підписали 10-річний торговельний договір

Париж. — Під кінець офіційних відвідин першого секретаря компартії СССР Леоніда Брежнєва у Франції підписано між Францією і Совєтами 10-тирічний торговельний договір, який передбачує подвоєння дотеперішнього торговельного обороту між тими державами. Хоча за останніх 5 років їхня торгівля подвоїлась, проте імпорт совєтських товарів до Франції становив тільки 1.5 відс. французької закордонної торгівлі. В останньому році Франція вивезла до СССР товарів на 276 мільйонів дол., а привезла відтіль краму вартости 205 мільйонів. Єдина причина тієї диспропорції та, що Франція охоча спроваджувати з СССР щонайвище тільки сировини. Але підписаний договір передбачує участь деяких французьких фабрик у розвитку аналогічного промислу в Совєтах, наприклад фабрики автомобілів Реноля у розбудові совєтської фабрики вантажних авт над Камою. Брежнєв заторкнув у своєму тості на бенкеті, що його видав учесть президента Жоржа Помпіду між іншим також ізраїльсько-арабський конфлікт і висловився за тимчасову розв'язку його видав у честь президенканалу, як вступом до загального замирення. Брежнєв виїздить з Франції в суботу.

На весні почнеться біля Союзівки будова оселі для українських емеритів

Кергонксон, Н.Й. — „Золота Осінь" — це буде назва нової, модерної оселі для українських емеритів, будова якої почнеться вже весною 1972-го року у віддалені всього три хвилини їзди автомобілем від Союзівки. Оселя запланована як корпорація із пляном відповідних, модерних приміщень для старших віком громадян-емеритів, чи тих, які плянують перейти на емеритуру. У здоровому кліматі, в догідних умовинах, у спільній громаді, вигідно та за менші кошти зможуть поселитись ті, що не бажали б бути будь-кому тягарем на старші літа та жити самостійно в рідному товаристві і оточенні. В оселі запланована відповідна суспільна опіка, бібліотека з книжками і газетами, кожний матиме свій городець, де міг би управляти ярину чи квіти. Кожний буде власником свого помешкання і зможе ним довільно користуватись, часово винаймати чи відпродати. Всі разом творитимуть корпорацію, управа якої, обрана шеровцями, займеться будовою та дбатиме про відповідний порядок. Близькість Союзівки даватиме нагоду мешканцям „Золотої Осени" користати з культурних і товариських імпрез тієї оселі УНСоюзу, а в потребі і з її харчівні. Союзівка, „Золота Осінь" та довколишні українські оселі і громадяни творитимуть спільно поважну і впливову українську громаду в околиці. В „Золотій Осені" заплановані мешкання на 3, 4 чи 5 кімнат, відповідно до потреби. Мешкання і їх устаткування будуть модерні, з усіми вигодами, по чотири чи п'ять родин під одним дахом у бльоках. Саме тепер корпорація є в тракті закупу вісім акрів землі під будову в дуже догідному положенні, з виїздом на гайвей ч. 44-55. До весни мають бути переведені всі підготовчі праці, а весною має початися вже сама будова. Усі зацікавлені цією справою можуть звертатися за точнішими інформаціями на адресу: Roman Chuchkevych, 3803 Longwood Ave., Parma, Ohio 44134.

СЕНАТОР ЮЗИК ЗАПИТУВАВ ПРЕМ'ЄРА КОСИҐІНА В СПРАВІ В. МОРОЗА

Оттава. — Офіційний побут Алексея Косиґіна, голови Ради Міністрів СССР, в Оттаві 18 до 20 жовтня ц.р. включив бенкети, участь на концерті в Центрі Національного Мистецтва, відвідини Парляменту, переговори з Прем'єр Міністром Трудо й підписання договору в справі технологічних, культурних, наукових і парляментарних обмінів, закриту конференцію з спільним парляментарним комітетом і пресову конференцію. Всюди охороняли Косиґіна найбільші в історії Канади поліційні кадри, що включали велике число совєтських КҐБ-істів.

Закрита спільна сесія Комітетів Зовнішніх Справ і Державної Оборони Канадійського Сенату і Палати Громад відбулася рано 20-го жовтня і тривала 2 і пів години, без офіційного рекордування й без участи преси. Присутні були члени цих комітетів — 20 сенаторів і 26 депутатів та около 100 інших сенаторів і депутатів. Членам цих комітетів дозволено ставити тільки по одному питанні, на які Косиґін відповідав через перекладчика.

Сенатор Павло Юзик, член Сенатського Комітету Зовнішніх Справ, заявив Косиґінові по-українськи, що він хотів би з ним дискутувати справу ув'язнених українських письменників українською мовою, але тому, щоб члени парляменту розуміли це питання, він буде говорити по-англійськи.

сенатор Павло Юзик

У вступі Сенатор Юзик вияснив, що українців у Канаді є понад 600,000. Цього року вони обходять 80-річчя свого поселення. Українці у Канаді втішаються повною свободою прибраної батьківщини. Завдяки цій свободі, вони зробили великий поступ у всіх галузях життя. Досі, вони здобули понад 100 послів до федерального і провінційних парляментів, з яких вийшло кільканадцять міністрів.

Багато українців щороку відвідує Україну й багато цікавиться розвитком українського народу на рідній землі. Українське суспільство в Канаді затривожене такими подіями в Україні, як арештування й засуди закритими судами на довгі роки українських письменників, зокрема Валентина Мороза, за писання есеїв, що не є проти закону. Українське студент-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Цієї неділі — Листопадова Академія в Ню Йорку

Ню Йорк. — У неділю 31 жовтня о 4-й год. по полудні в залі Вашингтон Ірвінґ гайскул при 17-ій вулиці й Ірвінґ Плейс відбудеться відзначення 53-тіх роковин Листопадового Зриву. Святочне слово виголосить Р. Гутлевич, голова Комітету Об'єднаних Американсько-Українських Організацій Ню Йорку, доповідь прочитає А. Ластовецький. У мистецькій частині програми візьмуть участь Т. Лихолай, Л. Рейнарович, при фортепіяні д-р І. Соневицький, мистецьке слово — О. Шкафаровська, виступить також квартет бандуристів у складі: І. Іващко, В. Юркевич, М. Біленький і Р. Левицький. У всіх українських Церквах цієї неділі будуть відправлені Богослуження в намірені Українського Народу і Панахиди за поляглих Героїв. У церкві св. Юра, де Богослуження відбудеться о 12-ій год. дня, співатиме хор ім. Митрополита А. Шептицького. Заходами ОбВУА — Об'єднання бувших Вояків Українців у Америці, у неділю 31 жовтня буде проведена масова збірка „Дар Українському Інвалідові".

ЗДІЙСНЕНО ВИДАННЯ УКРАЇНОЗНАВЧОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ ДЛЯ МОЛОДІ

Савт Бавнд Брук, Н.Дж. — Заходами й коштом Об'єднання Українських Православних Сестрицтв у ЗСА і з матеріяльною підтримкою Ради Митрополії УПЦеркви у ЗСА зреалізовано тут видання першого цього роду у вільному світі, довідника п. н.: „Україна: Енциклопедія для молоді". Було задумане й започатковане це видання ще кілька років тому письменницею і громадською та церковною діячкою сл. п. Людмилою Івченко-Коваленко, яка й була головним редактором Енциклопедії. На зміст енциклопедії склалося тринадцять розділів, в опрацюванні яких узяло участь шіснадцять авторів. Про географію написав проф. Юрій Бобровський, про археологію — проф. д-р сл. п. Ярослав Пастернак і про історію мґр Олександер Воронин. Літературу опрацьовували Віра Драч, сл. п. Олексій Воронин та ред. Вячеслав Давиденко. Автором розділу про театр був проф. Валер'ян Ревуцький, про музику — проф. Осип Залеський, про образотворче мистецтво — проф. Дам'ян Горняткевич. Останньому належать також статті про кераміку і писанки в розділі народне мистецтво, до якого увійшла ще стаття про вишивки Ніни Булавицької та стат-

Заголовна сторінка видання роботи мистця Б. Певного

тя про різьбу в дереві сл. п. Антона Малюци. Розділ про архітектуру опрацював архітект інж. Тит Геврик. Авторами дальших розділів були: інж. Любомир Онишкевич — про науку і техніку, сл.п. інж. Олена Кононенко-Трофимовська — про сільське господарство й інж. Микола Химич — про промисловість і заповідники. Кожен розділ багато ілюстрований — краєвидами, картами, портретами, репродукціями творів і пам'яток мистецтва тощо. Статтю про редакторку Енциклопедії сл.п. Людмилу Івченко-Коваленко

(Закінчення на стор. 3-ій)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — $18.00, на пів року — $9.50, на 3 місяці — $5.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Тривка система

Ліві американські студенти та позауніверситетські комуністи й анархісти притихли минулого літа і цієї осени не тому, що вони „навернулися" або побачили безвиглядність своєї боротьби проти „естаблішменту", а тому, що змінили тактику. Поруч із приготуваннями до нових масових походів у Вашингтоні і деяких великих містах, вони вже тепер приготовляються — твердять газети — до „рішального бою" на день 4 липня 1976 р., коли Америка святкуватиме 200-річчя своєї державної незалежности. Але вже тепер можна передбачати, що без уваги на розмір заколотів, що їх плянують перевести підривники, їхні затії викличуть протилежний до заміру ефект: бо порушники спокою можуть образити національну гордість американців і змобілізувати проти себе і тих усіх „нейтральних", які, підтримують навіть фінансово різні нікудишні організації.

Американська державна система тривка, бо найтривкішою є власне демократія. Виправдала себе також двопартійна система: американські Демократична й Республіканська партії не дуже розбігаються своїми програмами, але одна одну контролюють і одна одну зрівноважують. І не суперництво партій, не суперництво Конгресу й Уряду і не суперечки за різні поточні справи є головними проблемами Америки. Головними, дійсно великими її проблемами є — як на це звернув увагу в великому інтерв'ю у „Вашінгтон Пості" Волтер Ліпман — могутній зріст населення, непередбачений розвиток техніки і зріст почуття самобутности національних груп.

Не передбачено теж зросту злочинности, що спричиняє неспокоєві в суспільстві. Ніхто не сподівався, що десять років триватиме В'єтнамська війна, яка внесла в суспільство більший фермент, аніж будь-котра інша війна після Громадянської. Не передбачено теж, що надмірні зобов'язання Америки в світі приведуть до реакції у вигляді „доктрини Ніксона", згідно з якою ЗСА допомагатимуть тільки тим, що самі про себе дбатимуть, і що власне у 70-их рр. нашого сторіччя прийде нова конфігурація міжнародних сил.

Але всі ці й інші величезні зміни можуть відбуватися і безболісно минати тому, що американська система тривка і дає найширші можливості розвитку та діяння всіх сил суспільства. Здоровий інстинкт мас і мудрість державного проводу переборюють усі труднощі під час війни і миру.

350-річчя

„Понад 60 гармат гриміли безперестанку, небо палало, а повітря потемніло від диму, — писав 350 років тому козацький літописець, — земля дрижала, стогнали ліси, скелі розпадалися на шматки" . . . 350 років тому, у вересні - жовтні 1621 року, на Хотинщині сталась подія, яка була по-своєму вирішальною в історії не лише України чи Польщі, як безпосередньо загрожених, а й усієї Европи: польська армія, підтримана понад 40 000 українського козацького війська, під Хотинською фортецею розбила в одчайдушному бою комбіновану турецько - татарську, дуже велику й добре озброєну армію. Турецький султан Осман, „орел орлів" великої Оттоманської імперії, не мав іншого вибору, як погодитися на не надто почесний мир. У боях проти турків і татар особливу військову кмітливість і відвагу виявив гетьман України, високоосвічений, знавець кількох мов Петро Конашевич - Сагайдачний.

З нагоди 350-ої річниці тієї важливої в історії події, завдяки якій Европа не опинилася в складі Оттоманської імперії, в Хотині відбулася „наукова конференція, зорганізована Інститутом історії Академії Наук УССР та Чернівецьким університетом", про що сповіщала київська „Радянська Україна" з 10 жовтня. З доповідями виступали науковці згаданих установ та польський історик Лех Підгородецький. Але основний наголос клали там не так на значення Хотинської битви, як на . . . „соціялістичні перетворення в Хотинському районі за совєтської влади". Учасники конференції оглянули Хотинську фортецю, побували на різних фабриках і підприємствах. У повідомленні в київській пресі про наукову конференцію ніде не згадано прізвища прославленого гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного. Читач в Україні не повинен, на думку окупанта, знати, що Україна була незалежною і що саме той славний гетьман у 1618 році брав участь у поході українсько-польських військ на Москву і розгромив московську армію.

Кожний окупант є окупантом, чи він з півдня, чи з півночі, і це добре усвідомлював гетьман, і цього не змінить „соціялістична наука".

МІЖ КАПІТОЛЕМ І БІЛИМ ДОМОМ . . .

СПОВНЕНА МРІЯ СТОЛИЦІ

8-го вересня 1971 р., коли святково відкрито у Вашингтоні Осередок Сценічного Мистецтва ім. Кеннеді — The John F. Kennedy Center for the Performing Arts — усі засоби голосової й образової комунікації сповістили, що ось це сповнилася мрія столичного міста.

Чи справді місто, хоч би столиця, може мати свою мрію? Чи місто має душу, уяву, бажання? Очевидно, місто — це земля, мертвий камінь, будівлі, вулиці: матерія без життя і відчувань. Але місто — це теж людська громада, яка в ньому і ним живе, яка має відношення до міської землі, вулиць, будівель і яка злучена певними спільними потребами, проблемами й хотіннями. І тоді, кажуть — творить спільну душу міста. Тоді місто живе, має бажання, може мріяти.

Треба думати, що в такому хоч би абстрактному розумінні і Вашингтон має свої мрії. Але хтось, живі люди, мусять їх висловлювати, формувати, репрезентувати. Хтось мусить вбирати в синтезу окремі бажання, думки, а то й потреби, яких мільйон, щоб постала одна спільна мрія.

Хто це для Вашингтону, столиці? Чи міська влада, призначена дбати про матеріяльні потреби населення і його репрезентувати на офіційних виступах? Чи це ті політичні групи, голосні і видні своїми транспарентами з написами самостійности, автономії і іншими політичними кличами? Чи це більшість населення, що має темну шкіру і у більшості живе в „сламах", бореться з нуждою і думає - мріє про матеріяльні блага, а зрештою у великій мірі несе тягар відповідальности за зріст злочинности?

Чи це ця грошова або духова еліта, що живе в богемістичному Джорджтавні чи в багатій підміській Бетезді? Чи це, нарешті, та середня кляса населення всіх кольорів шкіри, з її міщанською психологією й ментальністю?

Можна теоретизувати й признавати силу й право за одними чи другими, але не можна було не відчути, що відкриття Осередку сполучило жителів метрополітальної области Вашингтону в почутті не абиякого спільного осягу і сповнення давнього бажання — мрії.

Правда, можна зустріти відкриття Осередку з почуттям певної ніяковости. Сказав з цієї нагоди Президент, що „сценічне мистецтво пливе з духа цієї нації і з душі цього народу". І чи не ніяково подумати, що це мистецтво дістало пристановище в столиці аж щойно тоді, коли ця нація зближається до двохсотліття свого вільного існування? А Джеклін Кеннеді - Онаэіс так і заявила: „Вашингтон є столицею нашої країни вже ціле століття і три чверті. Та лише недавно почали ми розуміти, що велика нація живиться мистецтвом нарівні з політикою..."

Справді, не великий комплімент великій нації. Але Осередок стоїть твердо і велично. Поставили його над Потомаком, рікою за Лінкольновим пам'ятником, як дивитися від міста, вже на краю старого Джорджтавну. З Рузвелтового острова, що навпроти, посередині Потомаку, або з того боку ріки будівля видається невисокою, довгою, блискучою.

Хтось злобно сказав, що найкраща прикмета Осередку — це те, що прикрашає він берег ріки. Але зблизька будівля придавлює людину величчю своїх простих ліній і безконечністю та білістю мармурових, карарійських стін. Уздовж фронту від ріки, завдовжки на 630 стіп, стоять плакучі верби, і вночі освітлені водограї. Високі вікна, що переривають одноманітність муру, сягають на сто стіп угору. Під пласким дахом, оточеним терасами, примістилися оперова та концертова залі і театр.

На це особливо нарікають плянувальники міста: всі ці три будинки, ніби поставлені окремо на вулицях середмістя, причинилися б до його архітектурного прикрашення, а при тому принесли б престиж цьому середмістю столиці, що тепер темний і опущений увечері і небезпечний кримінальною історією. Місто — у його центральній і, можна сказати, історичній частині піднеслося б з упадку. Але годі, Конгрес призначив на Осередок цих сімнадцять акрів трохи на боці і там мусіли архітекти плянувати, напевно без наміру причинитися до занепаду середмістя або піднесення в ньому злочинности.

Всередині Осередок під знаком червоної барви. Величезне центральне фойє, що тягнеться вздовж всієї його довжини, виложене червоними хідниками, і червінь немовче зноситься в повітрі, коли відблискує від багатих, многогранних кришталевих канделябрів (дар Норвегії), від великих дзеркал (дар Бельгії) і навіть від ясних стін. Оперова заля виложена червоним матеріялом, червоні сидження, червона шовкова завіса (дар Японії) і навіть пишний шанделір у вигляді сніжинки (дар Австрії) відсилають у повітря червону барву, приймаючи її звідусіль. Повно червені в концертовій залі, на сходах, по пишних коридорах... Одні захоплені, інші нарікають.

Осередок назвали іменем популярного П р е з и д е н т а, і його велика, аж заважка бронзова голова займає почесне місце в центральному фойє. За згодою родини Осередок має бути єдиним пам'ятником Кеннеді в столиці. Але будували його аж чотири Президенти, від Айзенгавера починаючи.

Від часу проголошення першого закону про створення національного культурного центру в 1958 р. велися праця, збирання грошей, конгресова дискусія, плянування і зміни. Архітект Стовн, славний своїми будівлями, наприклад, Нуклеарним інститутом у Пакістані, американської амбасади в Ню Делі, в Індії, американського павільйону на світових торгах в Брюсселі, будинку Дженерал Моторс в Ню Йорку — був головним архітектом. Йому й тепер дістається від експертів з іншим смаком і іншими ідеями, що не вагаються навіть называти будівлю „національною катастрофою".

Але вона стоїть і вже пульсує мистецьким життям. І вже відбулася велична, з фанфарами на ввесь світ, прем'єра, що виблискувала іменами і брилянтами. Але її культурний аспект якось згубився за культом особистостей. Президент не взяв участи в відкритті, щоб не відвертати уваги від родини Кеннеді, бо це мав бути її день. І справді, репортери, телевізія, фотографи та й публіка мали нагоду бачити членів цього клану в усім блиску, хоч колишня дружина покійного Президента не прибула з причин доволі містерійних. Але з Кеннеді ділив славу й композитор музичного видовища „Меса" в його світовій прем'єрі, Бернштейн. Він, що від перших кроків мав беззастережну піддержку „своєї" преси, і тепер дістав не абиякий спектакль на телевізії і в фоторапортах, коли розціловувався з кожним із головних виконавців свого твору. Та шумна ніч - прем'єра минула, а Осередок залишився столиці. Чи зуміє вона наповнити його культурно-мистецьким змістом, гідним столиці?

(юст)

АВТО І ЛЮДИНА

Авто — річ необхідна. Тому в країнах Заходу авто не розглядають, як річ люксусу, лише як конечне зло або конечне добро. Авто — це час, а час — це успіх, врешті-решт — гроші. Маючи авто, людина живе активнішим життям (хоча в неї й атрофуються ноги), встигає охопити ширше коло людей, місцевостей, подій.

Винахідник колеса був неписьменним генієм. Коли винайшли колесо, напевно не існувало ще письма-граматики. Колесо й у нашому сторіччі відіграє в наземному транспорті ту ж саму першорядну ролю, що й у найдавніших віках, на зорі людства. Колесо з примітивного візка чи воза підставили під металевий каркас, долучили до нього мотор. Принцип воза фактично теж не змінився, лише живого коня замінено бензиновим. Автомобіль приніс людині надзвичайно багато благ і, одночасно, як мабуть все на світі, дуже багато турбот. Досить сказати, що на автомобілевих шляхах світу гине більше людей, ніж на воєнних фронтах, особливо коли взяти до уваги останнє чвертьсторіччя.

Авто — це економія часу, але це також випомповувач грошей і прилад для занечищення повітря, а до того ще й летючий на чотирьох колесах ешафот.

Боротьба проти зла розпочинається з констатації фактів. Чим більше статистика подає даних про кількість убитих і поранених на дорогах, тим напруженіше відповідні фахівці шукають розв'язки проблеми; чим більше авт, тим більше майже непомітного диму не тільки в місті, а і в небі — в атмосфері. Скільки людей загинули, сидячи в авті з зачиненими дверцятами в той час, коли працював мотор: їх убив дим від авта, призначеного для того, щоб людина могла „швидше" жити. А над нашими головами збираються покищо невидимі чи мало видимі хмари занечищеної атмосфери (звичайно, не тільки від авт), які врешті-решт можуть призвести навіть до зміни клімату на земній кулі, за твердженням одних науковців — до похолодніння, інших — до потеплення.

Але людина не думає відмовлятися від авта, а „летючий килим", без диму й гуркоту, надалі залишається тільки в казках. Тому науковці, інженери, конструктори в різних країнах працюють над удосконаленням „бензинового коня". Цей „кінь" мусить бути безпечнішим, мусить менше чадіти, менше затруювати повітря. Інженер Віллям Дернер, працівник компанії „Дюпон де Немур" закінчив конструювати паровий двигун для автомобіля і взяв патент на свій винахід, а компанія розпочала переговори з деякими продуцентами автомобілів. Такий „паровий автомобіль" буде рухатися на гасі - керосині або ж на природному газі; він значно менше занечищуватиме повітря, ніж сучасне авто.

У Дітройті компанія Дженерал Моторс вже продемонструвала так зв. безпечний автомобіль. Відомо, що коли авто налетить із швидкістю 50 миль на годину на тверду стіну — пасажирів чекає смерть. Але авто найновішої конструкції здобуване з таких матеріялів і так, що й при швидкості 100 миль на годину, на випадок нещастя, пасажири мають ще дуже багато шансів залишитися між живими. Преса сповіщає також про заключну фазу експериментів з „повітряною подушкою", яка в момент зудару авта автоматично надувається й так охороняє пасажирів від смерти чи каліцтва.

Залишається п о б а ж а т и тим, які хочуть занадто швидко їхати, щоб вони стримали свої „швидкостеві апетити" на рік-два, бо тоді вже напевно з'являться більш надійні авта, більш безпечні й такі, що менше затруюватимуть світ, в якому ми живемо.

А в кінцевому висновку: нехай живе авто! Без нього життя було б ще нуднішим.

(л. п.)

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ, ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

Теодор Данилів

НАШІ СУСІДИ ПРО НАС

(1)

Наприкінці 1970 р. вийшла в Польщі, у Кракові, у видавництві Ягайлонського університету книга п. з. „УКРАЇНА. Теперішнє й минуле".

("UKRAINA. Teraźniejszość. Pod red. Mieczysława Karasia i Antoniego Podrazy. Uniwersytet J a g i e l l o n s k i. CCXLVII. Prace historyczne, Zeszyt 32. Kraków 1970. St. 428)

Ця книга є збірною працею 14 учених, спеціялістів поодиноких галузей українознавства. Її зредагували Мечислав Карась, головний редактор „Історичних Зошитів", та Антоні Подраза.

Про історію появи цієї небуденної на українському книжковому ринку публікації розповідає у вступному слові до книги ректор Ягайлонського у н і в ерситету проф. М. Клімашевський. Він пише, що ця книга є виявом дружби поміж Ягайлонським університетом та Університетом імени Т. Шевченка у Києві, яка датується від 1962 р. В рямцях дружби вчені й студенти обидвох університетів, нав'язавши між собою контакти, часто відвідували одні одних, виголошували доповіді, вели спільні досліди у різних ділянках науки і т. п. Протягом останніх восьми років 50 наукових працівників з Кракова побувало у Києві і 47 наукових працівників з Києва побувало у Кракові.

„Для справжньої дружби, — пише проф. Клімашевський, — потрібне добре знайомство". У часах своїх відвідин „багато наших наукових працівників мало можливість наочно познайомитись з прегарним Києвом і багатою Україною, її природними багатствами, населенням, економічною структурою, як також її історичним минулим, мовою, літературою та великим числом пам'яток старої культури". Ці відомості, „поглиблені й доповнені пізнішими студіями, включені в цю книгу..."

У короткому слові від редакторів сказано, що поява цієї книги викликана була бажанням подати „ретельну, наукову інформацію про народ, історична доля якого так міцно спліталася на просторі віків з долею нашого народу". Вказуючи на недостачу у книзі інформацій про головні ділянки української проблематики (немає розвідок, присвячених сучасному культурному життю України, фолкльорові, театрові та музиці, а історія мистецтва обмежується тільки розвідкою про мистецтво середньовіччя), редактори оправдують це тим, що книга є першою спробою синтетичної інформації про Україну і що в Ягайлонському університеті не всі ділянки минулого й сучасного України є предметом заінтересування наукових працівників.

Книга поділена на дві частини. Частина перша — „Теперішнє" — складається з двох розділів: Географія України і Населення та господарство України.

Розділ перший має такі підрозділи: геологічна будова; рельєф; клімат; водні ресурси; грунт; світ рослинний і тваринний; фізично-географічні одиниці. Автором першого й другого підрозділу є Марія Тичинська, третього, четвертого, п'ятого й шостого Мечислав Гесс, а обоє вони є співавторами останнього підрозділу.

Розділ другий має два підрозділи: Населення України та Економічна структура України. Автором першого є Адам Єльонек, а авторами другого Броніслав Кортус і Ян Павлік.

Друга частина книги — „Минуле" — складається з чотирьох розділів: 1) Археологія українських земель з трьома підрозділами: Україна в камінній епосі, Україна у бронзовій епосі та ранній залізній епосі; Україна в періоді пізньолятенському й римських впливів — автори Януш К. Козловський, Марек Гедль і Казімєж Годловський; 2) Нарис історії України з 4-ма підрозділами: історія України до 1569 р.; Україна в рр. 1569-1795; українські землі в рр. 1795-1917; найновіша історія України 1917-1965 — автори Антоні Подраза, Владислав Серчик, Ян К о з і к та Я ц е к Кмєцік; 3) Українська мова й література з двома підрозділами: українська мова та нарис історії української літератури — автор Веслав Вітковський та Ришард Лужни; 4) Мистецтво Київської Руси з одним тільки підрозділом: мистецтво Київської Руси і його зв'язки з Польщею у XI-XУ ст.ст. — автор Ева Хосцька.

Наприкінці кожного підрозділу подано бібліографію.

Як видно з цього переліку частин, розділів та підрозділів, автори охопили великий матеріял про теперішнє й минуле України.

Не будучи спеціялістом, не подаємо фахової оцінки згаданих праць, одначе, як журналістові, нам хотілося б звернути увагу на деякі особливості цієї під кожним оглядом вартісної публікації.

Почнемо від критики.

Трудно було б з авторами розвідок сперечатися за вживання таких назв як „Кіюф", „Львуф", „Днєпр", „Бяла Церкеф", „Вінніца", „Житомєж", „Харкуф" і т. п. більш знані назви, бо вони протягом десятків років так були спольщені, що мати українцям претенсії до поляків за це було б так само, якби німці мали до них претенсії, що замість „Майнц" пишуть „Могунція", або італійці за те, що пишуть „Фльоренція", „Генуа" замість „Фіренце" й „Дженова".

Але за вживання назв мало знаних українських місцевостей або їх нових назв, наданих їм після 1920 року в російській транскрипції, треба таки мати до авторів претенсії. Наведемо тут деякі з них: Сіваш (57), Макєєвка, Кадієвка, Ніколаєв (102), Артємовск (103), Горловка (103), Змієв (110), Днєпропєтровск (120), Бердянск (121), Орєль (142), Холодная Балка (143) і багато інших.

Можна думати, що причиною цього був факт, що автори користувались у великій мірі з наукової літератури російською мовою, а тільки в незначній частині з літератури українською мовою. Факт цей міг би бути вияснениям, чому так сталося, але не оправданням.

(Продовження буде)

ІЗ СВІДЧЕНЬ ІБРАГІМА

(12)

Все розпочалося з угорських подій 1956 року. В основному совєтські студенти і професори університетів запротестували проти здушення угорського повстання. Було й багато солдатів, які відмовлялися воювати проти Угорщини. Всі ті люди, звичайно, приїхали до нас. Герцен, дуже розумний чоловік, у якомусь своєму творі добре сказав, що в країні, яка перебуває під владою деспота, — найкраще місце для молоді це тюрма і заслання. Молоді люди в Росії дійсно відчули правду тих слів.

В тюрмах і на засланні можна побачити людей, які говорять на абстрактні філософські теми, професорів, які читають дуже цікаві лекції. Крім того за останні роки особливо багато появилось віруючих людей, зокрема членів різних сект: баптистів ,свідків Єгови та ін. Всі секти мають там свої постійні представництва. Іноді вони між собою сперечаються, але назагал живуть досить мирно. Цей контингент складає для начальства таборів особливу „статтю": вони не спричиняють начальству клопотів і поводяться досить тихо. Щоправда, і серед них є люди ,які іноді досить виразно підносять свій голос. Серед таких людей багато священиків, єпископи і навіть архиєпископи. Мені довелося бачити римо-католицьких єпископів-поляків: о. Броніслава і о. Станислава. Довелось мені побачити кардинала Сліпого і навіть перебувати з ним у двох таборах довгий час. Бачив там я рабінів, бачив суботників і баптистів, які відмовилися приєднатися до офіційно визнаної в СССР групи баптистів.

Пам'ятаю одну людину, яка справила на мене глибоке враження. Це був звичайний дід Савелій Солодянкін, баптист. Коли його заарештували, мав 77 років. Заарештували, як агітатора проти будь-якої зброї. В таборах він поводив себе справді, як святий. Ми тоді заробляли місячно за каторжну працю щонайбільше по 25 карбованців. І ось він, працюючи на морозі так, що у нього від поту промокала сорочка, з тих 25 жалюгідних карбованців половину посилав дочці, четверту частину — своїй церковній громаді, а решту роздавав у таборі тим, хто взагалі не мав грошей. Подивугідна людина! Та не це було в нього головне: головна була якась святість, чистота, що аж просвічувалася з кожного його жесту і слова. Для таборового начальства він був ідеалом, бож лише працював і мовчав.

Аж ось одного разу зігнали нас під рушницями на якесь совєтське свято до їдальні. Прийшов лектор і почав читати лекцію про Леніна, який він був, мовляв, „великий" та „гуманний". Ми сидимо й мовчимо, бо що ж говорити з тим доповідачем, він же офіцер КҐБ. І раптом підводиться отой Солодянкін, високий, худий, подібний до дон Кіхота, навіть борідку мав довгеньку, — встає на повний зріст і, перебивши доповідача, каже: „Як же ви можете з людини робити Бога? Соромтеся! Бог один у всесвіті, а ви Леніна Богом зробили!" Це було ,як грім з ясного неба. Ну, його звичайно, почали оплескувати. І тоді на нього накинулись солдати ,а ми всі почали його захищати. Коротко: всі ми, хто був поблизу, опинилися в карцері. Отак Солодянкін один став проти всього режиму. І я бачив у таборах серед віруючих усіх національностей дуже багато гідних людей, дійсно мучеників за віру. Бачив людей, які, не зважаючи ніпащо, зберігали свій релігійний обряд. Ви ж знаєте, що у мусульман є досить великі обмеження, наприклад, у харчуванні. У жидів є також дуже поважні обмеження. І ось деякі з цих людей протягом багатьох років не заходили до таборової кухні, харчуючись тільки хлібом і водою. Воістину їх підтримував Бог!

Хочу ще розповісти вам про нові течії, які виникли на території Совєтського Союзу. Це цілком нове явище, і багато не знають коріння цього руху. Спробую вам розповісти, звідки це почалось.

Сіоністський рух відродився в СССР у 1948 році, одночасно із створенням держави Ізраїлю. Спочатку це були маленькі групи ,які поступово зростали й міцнішали. Потім ті групи так чи інакше опинилися у в'язниці. Перебуваючи у в'язниці, ми довідались — це було приблизно в 1958-1960 роках — про перші зародки демократичного руху.

Трапився, наприклад, такий випадок. У Москві постав поетичний гурток, до якого входили Едуард Кузнєцов, той самий, що був засуджений на смерть на Ленінградському процесі в зв'язку з спробою захопити літак, Ілля Бакштейн і ще кілька осіб, які кожної неділі виступали з читанням віршів у Москві на площі Маяковського. Коли там почали збиратись великі натовпи людей, то вони одного разу підсадили на пам'ятник Маяковському Іллюшу Бакштейна, який в присутності запрошених чужинецьких кореспондентів виголосив гостру антисовєтську промову. Ефект був колосальний, і в Москві про це говорили.

Так з'явилися різні групи: група Суходольського, група Піменова, групи в Ленінграді, в Києві. Всі вони, так чи інакше, провалювались або через провокаторів, або ж після виступів і демонстрацій. І всіх їх висилали до таборів. Але що цікаве, так це те, що нинішня молодь цілком безстрашна, і на зміну тим, хто потрапляє до табору — приходять нові й нові. Нині і в Києві, і в Москві, і в Ленінграді, і в Ризі, і в Одесі та Харкові ви можете побачити таких людей. Звичайно, про них мало-хто знає, бо вони не виявляють себе щоденно, зате їх дуже добре відчуває населення в іншому пляні.

Як вам відомо, в Совєтському Союзі тепер надзвичайно широко розвинений „Самвидав". Це — друкування у підпільних друкарнях, на ротаторах і писальних машинках творів, які закликають населення до боротьби за права, за свободу, за незалежність, за людське життя. Друкуються книжки Солженіцина, Мороза, друкується перекладна література з Заходу, памфлети і фейлетони, філософські статті.

Українська, жидівська і російська групи видають свої інформаційні бюлетені ,в яких висвітлюється щомісяця події в країні, дається їх політичну аналізу, наводиться прізвища заарештованих і адреси їх родин, з проханням допомагати тим родинам. Ці люди воістину подають приклад волі, спротиву, витривалости, відваги. Хай їм Бог помагає!

На мою гадку, всі оті три течії, які змагаються за права людини ,повинні єднатися у своїх зусиллях. Це не означає, що жиди повинні боротись за українців, а українці — за жидів. Ні, бож, звичайно, у кожного з них свої завдання. Але я думаю, що люди, котрі змагаються за свої права в СССР, повинні діяти спільно, не зважаючи на національне зрізничкування. Найважливіша зброя проти існуючого в СССР режиму — це єдиномисліє, це виступи одним фронтом. Якщо ми будемо всі йти одним фронтом, то напевно прискоримо прихід того часу, коли люди зможуть жити в нормальних умовах.

(Далі буде).

ДО ВІДНЯ ПРИБУВ з Риму мадярський кардинал Йосиф Міндсенті. Австрійський уряд заявив, що 79-літній кардинал може жити в Австрії де хоче і як довго хоче, коби ділька не займався політикою. Кардинал Міндсенті волів переїхати до Відня, де є велика мадярська колонія і кращі зв'язки з Мадярщиною, ані ж жити постійно у Ватикані.

СЕНАТОР ЮЗИК ЗАПИТУВАВ ПРЕМ'ЄРА КОСИГІНА В СПРАВІ В. МОРОЗА

(Закінчення зі стор. 1-ої)

ство, яке влаштувало голодівку, та Конгрес Українців Канади, який репрезентує величезну більшість українців у Канаді, кілька днів тому звернулися до прем'єра Трудо в цій справі. Він згодився звернутися до прем'єра СССР, щоб розглянути цю справу, звільнити цих письменників та забезпечити свободу слова в Україні, згідно з Універсальною Декларацією Прав Людини, що її підписав СССР в Об'єднаних Націях.

Косигін відповів, що він ніколи не чув про Мороза. Як голова Ради Міністрів, він не може втручуватися у судові справи. Найвище тіло є Верховний Суд. Мороза могли засудити тільки за кримінальний вчинок, що не має нічого спільного з правами людини. На Україні могло б бути деяке невдоволення урядом, але він певний, що в Канаді українці й другі не всі вдоволені канадійським урядом. Совєтський Союз є одинока держава у світі, яка справедливо розв'язала проблему своїх народів — похвалився Косигін.

Далі він сказав, що українці в СССР мають повну свободу й займають високі державні посади. Він представив трьох, що були в його делеґації, від яких — він радив — можна довідатися правду (але до яких не було доступу). Заявляючи, що новий совєтсько-канадійський договір передбачає парляментарні обміни, Косигін запросив Сенатора Юзика, щоб приїхав до СССР у першій канадійській делеґації, щоб запізнатися з правдивим станом там.

Сенаторові Юзикові не дозволено відповісти Косигінові. Щоб прослідити справу на місці, Сенатор Юзик згодився приїхати до СССР і на Україну з першою парляментарною делеґацією під умовою, що буде мати свободу рухів.

Деякі завваги Косигіна викликали іронічний сміх присутніх депутатів і сенаторів.

ЗДІЙСНЕНО ВИДАННЯ УКРАЇНОЗНАВЧОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ ДЛЯ МОЛОДІ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

написала Лариса Онишкевич.

У передмові до книжки сказано, що „для молоді вона має бути тими довідниками „референс букс", якими наші старші учні й студенти звикли користуватися в державних школах. Молоді батьки, що не мали змоги набути відповідних знань про свою Батьківщину, найдуть тут необхідні відомості, щоб відповісти дітям на їхні питання про Україну. Сподіваємося, що ця книжка допоможе і молодим учителям Шкіл Українознавства в їхній праці".

Завершується це корисне видання показником імен. Видана енциклопедія форматом великої чвірки, у полотняній оправі, на 272 сторінках доброго ілюстраційного паперу із понад 500 ілюстраціями й заставками, за літературною і мовною редакцією Віри Драч та технічною редакцією пані-матки Олександри Селепини. Мистецьке оформлення було в руках мистця Богдана Певного, який подбав не тільки про вільсть цілої книжки, заголовки розділів і заставки, але й також про гарний фотомонтаж — карту України, що її надруковано як „сорочку" видання, і що на ній окремі міста й землі України представлені їхніми видатними історичними пам'ятками та красвидами. Надруковано цю енциклопедію у друкарні „Свободи". Ціна книги 15 дол. Замовляти можна у: Mrs. L. Selepyna, 836 Lyons Avenue, Irvington, N.J. 07111, або ж набувати у книгарнях.

ІНІЦІЯТИВНА ГРУПА УІТ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк (Р.Д.). — В В жовтні оформилися тут Ініціятивна Група Українського Історичного Товариства, яка складається з члена Управи УІТ д-ра Олександра Домбровського і члена УІТ проф. д-ра Ярослава Падоха. В короткому часі плянується скликати основуючі збори клітини У.І.Т., в Ню Йорку, де УІТ начислює під сучасну пору 16 членів і членів-прихильників.

В ГАНТЕРІ ПОМЕР СВ. П. ОЛЕКСІЙ ЧЕРНИК

Гантер, Н.Й. — У четвер, 28-го жовтня тут після короткої недуги помер на 75-му році життя св. п. Олексій Черник, бувший четар Української Галицької Армії, бувший член дирекції Центросоюзу у Львові, заслужений громадянин і діяч. Осиротив дружину Ольгу, братанка Ярослава з дружиною Лідою та синами і ближчу та дальшу родину в Америці, Канаді й Україні. Похорон в суботу, 30-го жовтня, о год. 10-ій рано з церкви св. Івана Хрестителя в Гантері, Н.Й. Панахида в п'ятницю, 29-го жовтня, в похоронному заведенні Астона в Гантері, о год. 8-ій вечора.

З великим смутком повідомляємо, що дня 27-го жовтня 1971 р., упокоївся в Бозі на 88-му році життя, прийнявши Останні Найсвятіші Тайни, наш Найдорожчий ТАТО, ДІДУСЬО і БРАТ

о. ЯРОСЛАВ КЕКІШ

священик-емерит, колишній парох села Дусанів, Перемишлянського повіту, відзначений, як Почесний Радник Верховним Архиєпископом Кардиналом Йосифом Сліпим.

ПАРАСТАС відбудеться в четвер, 28-го жовтня 1971 р. в похоронному заведенні Петра Яреми при 7-ій вул. в Ню Йорку, о год. 8-ій вечора.

В п'ятницю, 29-го жовтня 1971 р. о год. 2-ій по пол. Тіло буде перенесене до церкви св. Юра, 22 Схід 7-ма вул., де о год. 7-ій веч. відбудуться священичі похоронні молитви.

ПОХОРОН почнеться в суботу, 30-го жовтня 1971 р. о год. 9-ій ранку з церкви св. Юра на цвинтар Gate of Heaven в Йонкерсі, Н. Й.

Безмежним горем прибиті:

сини: РОМАН з дружиною ОЛЬГОЮ
ЮРІЙ з дружиною РОМАНОЮ
внучка — ТОСКА-МАРІЯ
сестри: МАРІЯ КЕКІШ в Канаді
ОЛЕНА КАЧОРОВСЬКА
СТЕФАНІЯ ФИЛИПОВСЬКА
СОФІЯ КЕКІШ в Україні
Ближча і дальша Родина в Краю і на еміграції

Замість квітів просимо складати пожертви на Фонд „Церква в Потребі"

МІЖНАРОДНА СУСПІЛЬНА СЛУЖБА ЗУАДК

В суботу дня 25-го вересня 1971 р. відбулися у Філядельфії чергові збори Екзекутиви ЗУАДК, в яких взяли участь: д-р В. Галан, д-р О Вілик, д-р Б. Гнатюк, мгр О. Тарнавський, мгр О. Генгало, Ред. І. Кедрин-Рудницький, дир. І. Порітко, К. Пелешок, Гр. Лесюк, Н. Андрусів. На зборах обговорено і вирішено слідуючі справи:

1. Школа в Дев'ятині (Югославія)

Згідно з рішенням Дирекційної Ради ЗУАДК та на основі окремої умови між ЗУАДК а українською громадою Дев'ятина і повітом Лакташі в Югославії (біля міста Баня Люка):

а). Школа в Дев'ятині матиме ім'я: Школа імени Тараса Шевченка — з українською викладовою мовою;

б) Будинок школи не можна ужити на ніяку другу ціль, — без згоди ЗУАДК-у;

в) Школа побудована після пляну студ. архітекта Івана Вережницького з тим, що там буде приміщення для двох кляс навчання, дитяча бібліотека, клініка, діточа їдальня, мешкання для вчителя, галя для зборів батьків (через злуку 2-х заль). Для влаштування бібліотеки, дитячої їдальні і клініки для дітей та шкільного приладдя зложили ще додаткові пожертви:

По $1,000.00 — Українська Щадниця, пок. Стефан Шаргун і Григорій Лисюк.

Разом $3,000.00

Всі датки чи речі призначені для школи, чи села Дев'ятина можна присилати тільки на адресу ЗУАДК-у: **United Ukrainian American Relief Committee 5020 Old York Road Philadelphia, Pa. 19141.**

Речі вислані через ЗУАДК і надалі будуть звільнені від державних податків.

Є дуже бажаним, щоб висилка речей як і кореспонденція переходили виключно через канцелярію ЗУАДКомітету на подану вгорі адресу.

2. Господарські питання села Дев'ятина

Село Дев'ятин дуже вбоге — але є можливе використання його природного положення та розвою домашнього господарства, тому громада звернулася з проханням до ЗУАДК-у допомогти їй у відбудові конечно потрібної дороги. Екзекутива ЗУАДК-у вже звернулася до відповідних американських організацій — і є повна запорука, що й тут ЗУАДК буде помічний у цілій господарській розбудові села. Ось так розуміє Дирекція ЗУАДК і на практиці виконує заповіт Шевченка „обніміте брати мої найменшого брата".

3. Фільм про землетрус і село Дев'ятин

Користаючи з послуг нашого студента-спеціяліста фотографії Миколи Кулиша — Екзекутива дала йому доручення виготовити документальний фільм з життя Югославії — українців. Цей фільм вже готовий — і кожна громада чи організація яка бажала б його побачити — повинна зголоситися до ЗУАДК-у (на подану вгорі адресу), та подати час і місце — де мало б відбутися висвітлення фільму. Весь чистий прибуток піде на дальшу допомогу дітям школи Дев'ятина. Копія цього фільму буде передана теж американській Амбасаді в Білгороді та Міждержавному Комітетові в Женеві.

4. З'їзд української молоді

В днях 25-30 липня відбувся в Пряворі з'їзд а радше курс українознавства для української молоді з Югославії — в якому взяло участь 37 студентів. На харчі та подорожні видатки для них, Екзекутива приділила суму 300.00 дол. Такі з'їзди корисні — і в них взяв участь теж як представник ЗУАДК — Іван Вережницький.

5. Суспільна Служба Студентської Громади

Рік тому зголосилася українська Студентська Громада з проєктом суспільної служби для старших віком українців у Філядельфії. Головою проєкту був Р. Петик, секретаркою Христя Білинська, а членами: В. Лупань, Ю. Левицький, А. Рубель, Оленка Вережницька. Екзекутива ЗУАДК-у усі потрібні друки та відкрила студентам окреме чекове конто на суму 1,000.00 дол., з чого використано тільки 211.00.

По одному році суспільної служби Студ. Громади — Філядельфійська громада одержала стократну нагороду у формі практичного звіту праці студентів — її вимог на майбутнє та потрібних поправок. Це вперше ми отримали правдивий образ наших суспільних проблем — а з тим і можливість їхньої розв'язки. ЕкзекутиваЗУАДК висловила нашій молоді щиру подяку за їхню працю та візвала до продовжування розпочатого діла.

6. Міжнародні зв'язки і праця

Введення Міжнародної допомоги праці є зв'язане з членством чи договореними:

а) З Високим комісарем для Скитальців при Об'єднаних Націях з яким ЗУАДК має окремий договір — але для участи в нарадах треба було б мати окремого представника — що знову вимагає фондів. Екзекутива ЗУАДК знова пригадує українським передовим організаціям — що ЗУАДК має міжнародні договори, але не має потрібних фондів, щоб ці договори і зв'язки належно використати.

б) Міждержавний Комітет для Европейської Міграції (ICEM) в Женеві, прислав окреме запрошення, щоб наш представник (Президент ЗУАДК) взяв особисто участь в 20-річних святкуваннях цієї організації в Женеві 30-го листопада 1971 р., де будуть заступлені уряди вільних держав. Це організація — з якою ми маємо договір на переселення скитальців, визичила нам величезну суму грошей (понад 300.000.00 дол), яку ми вже в цілості звернули. Залишилася ще сума 12.000.00 дол., на яку складається ще не звернений довг ЗУАДКомітетові в сумі 60.000.00 дол. нашими довжниками за переселення.

в) Довжники:

Поверх 800 родин або 1500 осіб, яких був спровадив ЗУАДК — досі не сплатили свого довгу, ні не стали членами ЗУАДК-у. Зараз ЗУАДК має ще за них стидатися перед міжнародними організаціями за їхню несолідність. Екзекутива ЗУАДК звертається до українського загалу з закликом вплинути морально на тих людей та пригадати їм — що гроші видані ЗУАДК-ом на їх переселення, це не були гроші дані якимсь урядом (як це було приміром в Німеччині), але це були гроші зібрані громадянством на громадські цілі, і вони зараз потрібні на дальшу працю.

г) Загальні Збори ЗУАДК

Загальні збори кожної організації — зокрема суспільно громадської — це перегляд проробленої праці і намічення нових цілей і нових плянів. Загальні Збори ЗУАДК-у відбудуться при кінці травня 1972-го р., але з цим зв'язані певні законні вимоги членів, а саме вплачення членської вкладки з потрібною заявою. Ці речі треба зробити вчасно, щоб знати кілько наших організацій і людей цікавляться суспільною службою.

д) Рада Суспільної Служби при СКВУ

Перенесення Ради Суспільної Служби при СКВУ до ЗСА — вкладає ще більші завдання на ЗУАДКомітет — зокрема на міжнародному полі. Наша увага звернена зараз на кращу організацію Суспільної Служби в Европі — зокрема в Німеччині та скоординування праці різнородних організацій в одне русло.

е) Коляда

Коляда — це одиноке жерело приходів ЗУАДК-у — і тому цього року робимо найбільші зусилля приєднати до Суспільної Служби ЗУАДК-у всі Відділи УКК, Братські Союзи та світські і церковні організації, для яких приготовляємо збіркові заклики й матеріяли.

Усі пожертви, запити і звороти довгів просимо пересилати на адресу: **United Ukrainian American Relief Committee 5020 Old York Road Philadelphia, Pa. 19141.**

В. Колодчин — Українцем Року

Інж. Василь Колодчин одержує пропам'ятну таблицю „Українця Року" від голови т-ва Українських Градуантів д-ра Івана Гриника. Посередині інж. Олекса Серафим, голова бенкетового комітету.

Дітройт (В.П.). — Т-во Українських Градуантів у Дітройті і Віндзорі влаштовує кожного року бенкет, на якому проголошує вибір „Українця Року". Цього року такий бенкет відбувся 16-го жовтня у Виндзорі. Голова Комітету для вибору українця року, Петро Гурський, пояснив, хто і як вибирає українця року та прочитав резюме діяльности вибраного кандидата. Опісля проголосив, що „Українцем 1971 року" є інж. Василь Колодчин, відомий громадський діяч у Дітройті, довголітній голова, а цього року містоголова Метроп. Відділу УККА, голова регіонального комітету Підгасчан, голова Укр. Амер. Осередку, м. голова Культ. Громадського Клюбу та Комітету для відзначення 70-ліття Е. Козака, Пластовий діяч і ін. На згадку цієї події, інж. В. Колодчин одержав від Т-ва Укр. Градуантів відповідну пропам'ятну таблицю.

Вісті з Українського Музею в Стемфорді

Управа Українського Музею і Бібліотеки в Стемфорді подає до відома Управам Українських Цілоденних Парафіяльних шкіл, як також Школам Українознавства при парохіях чи різних організаціях, що Український Музей в Стемфорді радо вітатиме наших дітей з своїх приміщеннях.

Музей має велику збірку скарбів української культури, як також деякі рідкісні видання, яких наша молодь може ніколи не бачила й ледве чи зможе в інших музеях побачити.

Просимо вже тепер зробити плян і вставити його в програму ваших шкільних зайнять. Треба тільки повідомити Управу Музею заздалегідь і домовитись про день і час прогульки.

Український Музей знайшов нових добродіїв, які одні фінансово, другі дарами з експонатах збагатили наші колекції. В першу чергу хочемо подякувати одному нашому добродієві - священикові ювілятові, що зложив на цілі Музею суму 500.00 дол. Це дійсно княжий дар, хоча сам Ювілят у своїй скромності не бажає, щоб його ім'я було проголошене. До наших постійних добродіїв належать п-во Сабіна і Михайло Турянські з Ню Йорку, які як кожного року, зложили на цілі Музею 250.00 дол. Дальшими добродіями були: Інж. Юліян Ястремський та інж. Аполінарій Осадца по-100.00 дол., артистка малярка Христина Дохват 50.00 дол., інж. Степан Процик — 50.00, пан Процюк 50.00 дол., д-р Ігор Галярник-25.00 дол. Юрій Литвин-25.00 дол., Петро Кісіль родина Дикий, родина Додсон і о. Филип Грушецький по-20.00 дол. о. шамбелян В. Середович і Анна Гамуляк по-10.00 дол.

Багато зложили нам жертви з нагоди переслання різдвяних карток нашого видання. Ці датки дали нам змогу закупити ризи із київських Соборів, які були на випродажі в Ню Йорку, закупити нові книжки до Бібліотеки та передплатити деякі журнали, які повинні знайтись в нашій Бібліотеці, а їх дарово не можна отримати.

Музей збагатився теж деякими цінними дарами до Бібліотеки та музейними експонатами. Степан Грабар, емеритований дяковчитель з Перт Амбою передав до нашого Музею свою велику колекцію музичних нот та багато драматичної літератури, знимок, записок, вітників із часописів ітд.

Гарними дарами збагатили наш Музей і Бібліотеку П-і Ірина Тарнавська із Клівленду, образом великої вартости, кисти маляра Івана Труша (розмірів 19х27). Портрет покійного її батька о. канцлера Филимона Тарнавського—кисти маляра Петра Андрусіва. Крім того, передала І. Тарнавська вишивки, гуцульські вироби, книжки до історії українського мистецтва й української культури, кераміку (в тому Цвілик) та деякі пам'ятки родинного характеру, що мають музейну чи архівальну вартість. Отець Дмитро Федасюк із Перт Амбою передав нам колекцію книжок релігійного і світського змісту.

За всі ці дари всім нашим добродіям і жертводавцям щире спасибі!

Д-р Василь Ленцик
управитель Українського Музею і Бібліотеки в Стемфорді. Конн.

НОВА СТАНЦІЯ В КИЄВІ

Київська підземна залізниця „сабвей", яку там звуть з французької мови „метро", збагатилась на ще одну станцію, під назвою „Заводська". Довжина перону 100 метрів, стіни викладені кахлем і подекуди мармуром, у залях багато білих колон, що підтримують стелю і надають будові гарного вигляду. „Просторі залі м'яко освітлені люмінісцентними лямпами", сказано в „Радянській Україні" з 19 жовтня. Київське „метро" будувати важко, через пливучий грунт: на прокладення чотирьох кілометрів шляху витрачено майже чотири роки.

ПЕРША КІНОСТРІЧКА

Із Сум повідомили, що на Шосткинській фабриці кінострічок відзначили 40-ліття існування того підприємства. З тієї нагоди вивішено пам'яткову таблицю з написом: „Тут 40 років тому вперше в СССР було вироблено кіноплівку". Замурували також „послання до людей, які житимуть у 2031 році, в 100-річчя підприємства". В ньому написано про „наполеглину працю колективу за виконання історичних рішень партії" . . . Шосткинська кіноплівка завжди вважалась в СССР найгіршої якости, а кінооператори розшукували закордонну кіноплівку, до чого вдавався також режисер Олександер Довженко.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

СУБОТА, 30-го ЖОВТНЯ 1971 р.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Т-ва Дністер — 361 Відділ о год. 4-ій по пол. у власній домівці, 119 Avenue A. На порядку: відчитання протоколу, фінансовий та організаційний звіт за три квартали. Проситься вирівняти вкладки. — П. Кучма, предс., В. Варагура, секр.

ТАРЗАН, Ч. 6645. Тарзан вдоволений поступом розшуків

Я думав, Тарзане, що ми зробили поступ, коли відкрили це місце, куди прийшли два волоцюги, — щоб сушити на димі людські руки!

Але згодом приходить цей чужинець із своїм мішком золотих штук, яких не можемо утотожнити, і своїм скорострілом, на якому вишкрябані його фабриканти!

Думаю, Чулю, що ми зробили знаменитий поступ. Ні одно африканське плем'я не зробило цієї золотої штуки! Маємо свіжі сліди чобіт, за якими можемо стежити, щоб виявити, звідкіля вони прийшли!